

Macaristanın Korvinus Universitetinin tələbəsi Rəsul Musayev: "Avropanın istənilən universitetində keyfiyyətli təhsil almaq mümkündür"

Dünyanın nüfuzlu universitetlərində təhsil alan və öz uşaqlarına hekayələrini yazan gənclərimiz kifayət qədərdir. Onların hər birini söhbətləşəndə tələbələrimizin dünyagörüşünün, elmi potensialının, bilik səviyyəsinin nə qədər yüksək olmasına şahid oluruq. Deyiən dünyanın tələbələri gənclərimizin də motivasiyasının gücləndirir və onları elminə, yüksək zirvələrə doğru inanla addımlamağa səfərbər edir. Budəfki söhbətimiz belə gənclərdən biri, hazırda Macaristanın Budapeşt Korvinus Universitetində təhsil alan Rəsul Musayevlə redaksiyamızda baş tutdu.

Təxminən 1997-ci ildə Bakıda anadan olub. 2014-cü ildə Bakıda №110 nömrəli tam orta məktəbdən məzun olub. Elə həmin ildə Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin "Dünya iqtisadiyyatı" ixtisasına qəbul olunub. Sonra Təhsil Nazirliyinin SABAH layihəsi çərçivəsində ali təhsilini II kursdan UNEC-də davam etdirib. III kursdan bakalavr təhsilini Avropa Birliyinin maliyyəli "Erazmus+" mübadilə proqramı çərçivəsində Böyük Britaniyanın Lester Universitetində davam etdirib. Hazırda Macaristan hökumətinin təqaüd proqramı vasitəsilə bu ölkənin Budapeşt Korvinus Universitetində "Marketing" ixtisası üzrə magistratura təhsil alır.

- Siz SABAH qrupunda təhsil almısanız. SABAH sizə nə verdi?

- Həlikə növbədə qeyd edim ki, Təhsil Nazirliyinin təşəbbüsü ilə yaradılan SABAH qrupları ölkəmizin təhsil sistemində həyata keçirilən innovativ layihə kimi çox həmişəyettir. SABAH qrupları nə həmişə tələbələri, həmişə onlara dərs deyən müəllimləri seçməyə imkan verir. Bizim müəllimlərimizin də tələbələri ali təhsillərini xaricdə alıb, öz ixtisasları üzrə xaricə irəliləyən, çalışqanları. Bundan başqa, təhsilimizi də ingilisdillə təhsildir. Bildiyiniz kimi, hazırda bir çox tələbə magistr təhsilini xaricdə almaq planladır. Məhz həmin tələbələri üçün SABAH bir həzərlik mərhələsidir.

Mənim özüm də bunu görmüşəm ki, bakalavr təhsilini Azərbaycan dilində alanlar xaricə gedəndə çox zəhmət çəkirlər. Çünki biri var, məsələn, gündəlik danışmaq üçün ingilis dilini öyrənmisiniz, bu, asan məsələdir. Ancaq akademik dili qavramaq üçün qəsa bir müddət kifayət etmir, gərək ki o ixtisası vəvələdə ingilis dilində oxuyasınız. Təhsilimizi ingilis dilində almaq bizim üçün üstünlük oldu.

Təhsil Nazirliyi SABAH tələbələri üçün bir çox əlavə təkliflər də yaradır. Əslində, sərf SABAH tələbələri üçün bir çirçə yerli şirkətlərin xüsusi təqaüd, təcrübə proqramları olurdu. Biz SABAH tələbəsi olaraq bu imkanlardan maksimum yararlanırdıq. Məsələn, yay aylarında SABAH tələbələri üçün Londonda təcrübə proqramları nə təşkil olunmasın? qeyd etmək olar.

Bütün bunlara baxmayaraq, SABAH bizim üçün uşaqlıq karyerəmizə başlanğıc oldu. Çünki tələbə SABAH çərçivəsində qazandıqca, təhsilə vəvələyə imkan verir. Özünü nə qədər inkişaf etdirir, bildiyimi düşünürəm. Mənim təhsil haqqında düşünməyə başladığım bir ideya və təşəbbüslərin cəmləndiyi universitet həyatının bizə verdiyi mühtirdir. Səvadli tələbələri bir yerə yığmaq bizim üçün çox müsbət oldu. Deyə bilərəm ki, SABAH sabahımız üçün əla fürsətlər verdi.

- SABAH-nı müəllimləri barədə nə deyə bilərsiniz?

- Müəllimlərimiz xaricdə təhsil almış, mütəxəssislər olduqları üçün orada gördükləri metodikanı öz dərslərində tətbiq etməyə çalışırdılar. Məsələn, xaricdəki təhsil sistemində diskussiyalar vasitəsilə tələbələri öz fikirlərini çox önəm verilir. Daha çox interaktiv dərslər keçilir. Bütün bunlar xaricdə təhsil almış müəllimlərimizdən daha çox görünür.

- "Erazmus+" proqramı sizə nə verdi?

- Bu proqram Avropa Birliyi tərəfindən maliyyələndirilir və bir neçə istiqamətə var. Məsələn, elə istiqamətlər var ki, sən magistr proqramları nə maliyyələndirir. Bundan əlavə, qəsamüddətli, deyək ki, ikihəftəlik treninqlər də təklif edir. Bunun bir qolu da universitetlərarası məkədağılıq saviyyəsində olur. Məsələn, bizim UNEC-in Böyük Britaniyanın Lester Universiteti ilə bu sahədə müqaviləsi var. Bu, "Erasmus Mundus" layihəsi vasitəsilə maliyyələndirədir. Bu layihəyə qəçivəndə hənəil bizdəndə 3 tən bəğədib orada bir semestrlik təhsil ala bilərlər. Səhv etmərsən, dövlət universitetləri içərisində ilk dəfədir ki, UNEC-də Birləşmiş Krallıqda bir universiteti vasitəsilə "Erazmus" müqaviləsi imzalanıb. Həmən müqavilədən yararlanən ilk tələbələrdə biz olduq - mən və daha iki tələbə. Kifayət qədər gözəl bir təcrübə oldu. Həm gözəl təhsil ala bildik, həm də yeni mədəniyyətlərlə tanış olduq.

- Xaricdə təhsil üçün Avropanı seçməyiniz hansı amillərlə bağlı idi?

- İlk növbədə ixtisas məğör. Mən marketing üzrə təhsil alıram. Slində isə rəqəmsal marketingə daha çox marağm var. Rəqəmsal marketing də klassik marketinglə müasir innovasiyalarən qovuduğu bir yerdədir. Buna görə də mən daha innovativ bir ölkədə təhsil almağı istəyirdim. Təbii ki, Avropa ölkələrində bu sahədə öndədir. İkinci səbəbdə tələdi ki, təhsil dövründə bir səra təcrübə keçmək əans? əldə edirdim. Vəvəli xaricdə təhsil təcrübəmdə belə bir imkan yox idi. Çünki qəsamüddətli mübadilə proqramında iştirak edirdim. Əngiltərə qanunvericiliyi xarici tələbələrin iştirak etməsinə əonsuz da əcazə vermirdi. Ancaq Macarıstanda iştirak etmə əans? da vardı. Birinci semestr də düzdür, daha çox dərslər adaptasiya olunmam zaman əldə. Ancaq digər semestrəndə hənə oxuyaraq, həm də iştirak rəqəmsal ixtisasım daha da tənkmilləndirmək fürsətim yaranı. Mənə üçün ən mühüm motivasiyalardan biri dəydi, ki, mən hələ budur. Çünki Macarıstan müxtəlif əirkətlərin filialları nən yerlərdədiyi ölkədir. Xüsusilə də paytaxt Budapeştəndə hənə. Bu əirkətlərdə keçdiyim qəsamüddətli təcrübələrin belə gələn cəkkaryerəmdə böyük təhfəsi ola bilər.

- Britaniya və Macarıstan təhsil sistemi arasında müəyyən müqayisələr aparıla bilərmi?

- Macarıstanla bəli? ortağı keçmişimiz olmağm nəndəy? bilərəm ki, burada bürokratiya daha çox özünü gəğöstərən əngiltərədə təhsil əalanda mən tələbələrdə daha çox sərbəstlik verildiyinə gərdüm. Məsələn, Azərbaycanla tələbələrin ən çox narazı olduğı hal davamiyyətdə üstünlük verilməsidir. Bu yanağma deyirdim ki, Macarıstanda daha sərtədir.

Azərbaycanda qayb limiti, məsələn, 9 dərədirsə, Macarıstanda 3-dür. Yəni 3 dərəndən artıq buraxa bilmərik. Bir tərəfdən bu, müsbət haldır. Digər tərəfdən də, məsələn, bəzi fənlərdə var ki, mənə onu əvdə oturub mütaliə yolu ilə öyrənməy? çalğsam, daha faydalı olacaq, nənki müəllimin müəazirəsinə dinləyərək. Ancaq bu imkan bizə verilmir. O cəhətdən Macarıstanın belə bir mənfə cəhəti var.

Ancaq Lester Universitetində hənətlərdə dərə girməy? bilərən. Universitet tərəfindən tələbəyə email gəndərilir ki, sən nəyə gərdərsən? gəl mənə misiniz, nəyə bir problem var? Yəni, tələbələrdə maraqlanrlar. Sadəcə olaraq bir məməcburiyyətdə yoxdur. Digər tərəfdən, mən hənəmi? bunu da deyirm ki, tələbələrdə müəyyən dərəcədə tədqiqatlar aparmaq ətəviq edən imkanlar var. Bu, hənə iki ölkədə çox müsbət cəhətdir. Düzdür, Britaniyada tələbələrdə üçün daha

bu böyük infrastruktur yaradı? b. M? s? l? n, kitabxana üçün 3 m?rt? b?li bina var, o binanı gör?nd? insan ist?r-ist?m?z h? h? v?sl?nir, oxuma? a motivasiya güclü olur. ?ngilt?r? d? ki kimi olmasa da, Macar?standa da bu fürs?t yaradı? l?r. T?hsild? inki?af f?rqisib?t?n d? olsa özünü göst?rir. Böyük Britaniya ingilisdilli ölk? oldu?undan beyn?lxalq t?l?b?l?r üçüncü daha uy?undur, orada ingilisdilli materiallar? tapmaq daha asandır. Macar?standa is? bu sah?d? nisb?t?n ç?ç?tinlik?rimiz olur. Materiallar?n yar?da? çoxu s?rf macar? dilindədir, baxmayaraq ki, universitet ingilis dilində t?dris verir.

- Ali t?hsiliniz? hans? innovasiyalar? mü?lliml?rd?n ala bilərsiniz?

- Bel?Bel? dey?k, Britaniyada bunun daha yax?? nümun?l?rini, m? s? l? n t?dris prosesində onlayn d?rs l?rin effektivliyini gördük. Düzdür, bu praktika Macar?standa da var. Britaniya t?hsil sistemində bel? bir t?crüb? mövcuddur ki, ki, bir çox d?rs l?ri t?l?b?l?r könüllü?? kild? götürül?r. B?z?n olur ki, bir mü?llimin d?rsin? h?ddində çox t?l?b? qat?lmaq ist?yir. Bel? olanda r?hb?rlik n? edir? ?ki müəhazir? zal? ay?r?r. Birində mü?llim can? dan??r, o birində is? böy?böyük bir ekran vasit?sil? birba?a?ba?lant? olur. Bundan ba?qa, davamiyy?tin yoxlan?lmas? kart vasit?sil?dir. Ümumiyy?t l??, ?ngilt?r? d? kart vasit?sil? kitabxanadan istifad? ed? bilirdik. Bundan ba?qa, kitablar?n sur?tl?rini d? kartla ç?ç?xarmaq mümkün idi. Karta balans yükl?nir v? materiallar “kserokopiya” olunur. Y?ni, h?r ?ey s?rf bir t?l?b? kart vasit?sil? olur. Macar?standa is? davamiyy?t h?l? d? q?l?m vasit?sil?dir. Y?ni, bu sah?d? gerid? qal?r. Ancaq ?ngilt?r? ali t?hsili ?n üstün s?viyy?y? çatm?? ölk?l?rd?n biridir.

- T?hsilimizd? hans? müsb?t m?qamlar? görm?k ist?rdiniz?

- Ümumiyy?t l??, ist?rdim ki, ali m?kt?bl?rimizd? xaricd? t?hsil alm?? savadlı mü?lliml?rin sözl?ri, m?sl?h?t l?ri daha çox dinl?nilsin. Bizim SABAH qruplarında xaricd? t?hsil alm?? mü?lliml?rimiz vard?, onlar öz metodikalar?n? t?tbiq etm?k ist?yirdil?r, lakin b?z?n metodikalarla ba?l? mü?yy?n limitl?r yaran?rd?.

Xaricd? t?hsil sistemində nec?dir? ?vv?lc?d?n mü?llim t?l?b?l?r? syllabus t?qdim ed?nd? deyirdi ki, tutaq ki, m?n davamiyy?t yoxlamaq ist?mir?m, il ?rzində c?mi bir kurs i?i ver?c?y?m, h?min kurs i?i vasit?sil? sizin 70 faiz biliyiniz m?lum olacaq. 30 faiz d? dey?k ki, seminarda aktivliyiniz ?sas?nda formala?acaq. Bizim mü?lliml?r xaricd? t?hsil ald?qlar? üçün ona ox?ar bir sistem qurmaq, bizi 100 faizlik kurs i?i il d?y?rl?ndirm?k ist?yirdil?r. Bu, o dem?kdir ki, m?nim f?nnim? bu t?l?b? nec? haz?rla??b. Ç?nk? siz imtahanlardan v? yaxud 10 s?rb?st i?d?n bir ?ey l?d? ed? bilm?y?c?ksiniz. Lakin bu ?rait yaradılm?rd?. B?zi d?rs l?r üçün imtahan do?rudan laz?m ola bil?r. Amma ölk?mizd? mü?lliml?r üçün ?rait yaradılmadı?r ki, öz metodikalar?n? t?tbiq etsinl?r. Mü?lliml?r t?hsilimizi nec? inki?af etdirm?k laz?m oldu?unu daha yax?? bilirl?r. Xaricd? t?hsil alm?? mü?lliml?rin t?klif l?ri d?n?z?r? al?nsa, kifay?t q?d?r u?ur?ld? ed? bil?rik. Bizd? kifay?t q?d?r t?crüb?li mü?lliml?r var, onlar yenilikl?ri daha yax?? bilirl?r.

- Mü?lliml?rinizi nec? xarakteriz? ed? bilərsiniz?

- M?nim q?na?time bel?dir ki, bütün universitetl?rd? heç d? h?r mü?llimin yüks?k s?viyy?d? d?rs keçdiyini söyl?m?k ç?tindir. Avropadak? top universitetl?rin mü?lliml?ri bar?d? d? bunu dem?k olar. Y?ni h?r universitetd? yüks?k s?viyy?d? d?rs keç?nl?r, d?rsi t?l?b?l?r? maraql? etm?y? çal??anlar var. El? mü?lliml?r d? var ki, bunun tam ?leyhin?, d?rs? s?rf öz m?suliyy?ti kimi bax?r, y?ni bu i?i göüm, tez d? ev? gedim. Bel? mü?lliml?r oxudu?um universitetd? d? kifay?t q?d?rdir. Sad?c? olaraq infrastrukturu daha yax?? olan universitetd? yax?? mü?lliml?r daha çoxdur.

M Mü?lliml?rimiz var ki, onlar üçün davamiyy?t ön?mli deyil, deyirl?r ki, t?l?b?l?rin s?rf öyr?nm?si laz?md?r.

Məsələn, marketing və menecment müəllimimiz var idi ki, dərslər bizə yalnız öz keçmi təcrübələrindən danırdı: yəni təcrübə aldın, ölkələrə, şirkətlərə hansı situasiyalarla qarşılaşdın. Bunu ona görən danırdı ki, tələbələr bir şey çatdırıb bilsin.

Onun üçün davamiyyət məcburiyyətində olmadığa görə çox adam dərslər gəlmirdi, ancaq bununla belə, müəllim öz dərslərini davam etdirirdi. Elə müəllimlər də var ki, ixtisas davamiyyətə yoxlamaqdan və yaxud qiymət yazmaqdan ibarət idi. Həmin müəllimin dərslərində tələbələr daha həvəssiz olur. Azərbaycanda deyirdim ki, oxuyar fənni daha yüksək səviyyədə tədris edən müəllimlər var, hansı ki, o dərsləri mən SABAH qrupunda olarkən almısam. Müəllimlərin müəllimlər fərq var, lakin keyfiyyət Macarıstanda daha yüksəkdir.

- Tələbələrimiz xaricdə universitet seçərkən nələri diqqət etməlidir?

- Bizi belə hallar var ki, hansı ölkədə təhsil almağa imkan çatdırarsa və yaxud təqaüdlər müraciət edə bilirsə, bu ölkələrə üz tutmağa çalışırlar. Xarici universitetlərin müraciət qaydaları çox müəyyən bəzilərini bu prosedura bəzən bilikli olmur. Ona görə də xaricdə istədikləri keyfiyyətə təhsil ala bilmirlər. Buna görə də biz xaricdə təhsil almaq üçün gəlirik, kömək etməyə çalışırıq. Layihələri dədik, həndisçilərin çox üz tutdu. Ölkələrdən biri İtaliya, digəri isə Estoniyadır. Bir insan innovativ sahələrdə təhsil almaq istəyirsə, təbii ki, Estoniya onun üçün ən yaxşı ölkədir, düzdür, Almaniya da ayrılıqda dünyadır. Ancaq Estoniya maliyyə cəhətdən onlara üstünlük gətirir. Həmin təhsilin keyfiyyəti kifayət qədər yüksəkdir. Macarıstanda mənim təhsil aldığım universitet iqtisadiyyat və biznes yönümlü ixtisas üzrə üstün olsa da, təhsil sahəsində geridədir. Ona görə də maddi imkan kifayət qədər olarsa, digər ölkələrə getmələri məsləhətdir. Məhəddə etdiyim digər bir məsləhətdir ki, son vaxtlar gələn sən təhsilin maliyyə tərkibi ilə maraqlanırlar, keyfiyyətli təhsil isə yaddan çıxır. Təbii ki, vəziyyət belədir, ancaq bu da qənaətlə deyil. Ona görə də ixtisasından asılı olmayaraq, gələn bir neçə təqaüd proqramına müraciət edir və sonda hansıdan razılıq alırsa, ora da gedir. Slend, yenidən gələnlərinin parlaq olması ehtimal çox böyükdür, çünki Avropanın istənilən universitetində keyfiyyətli təhsil almaq mümkündür.

- Universitetlərin tələbələri necədir?

- Tələbələrin ilk növbədə Azərbaycanda gələn qarşılaşdıqları dil bilikli bəzi tələbələrin dil biliyinin yoxlanılması üçün verdikləri IELTS imtahanıdır ki, 9 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Burada tələbənin ingiliscə dinləmə, anlama, oxuyub- yazma, bildiklərini yazmaq, yəni əsasən yazmaq qabiliyyəti yoxlanılır. Ortalama olaraq 6,5 və ya 6,5 bəzən 7 bal toplamaq lazımdır. Bunlar bir çox universitetlərin qəbul üçün kifayətdir. Magistratura üçün bakalavr təhsili üzrə ortalamada qiymətlər nəzərə alınır. Bu, çox önəmlidir, az 71 bal olmalıdır və minimum tələbədir. Normalda güclü təqaüdlər müraciət etməyə üçün tələbənin heç olmasa 85-dən yuxarı ortalamalı olmalıdır. Bundan başqa, motivasiya məktubu yazmaq tələb olunur. Burada tələbənin xaricdə təhsil almaqda məqsədinə nə oldu, gələcək üçün planlar və s. göstərilir. Tələbə özü bunları təsəvvürə gətirə bilməlidir. Bundan başqa, tövsiyə məktubları tələb olunur. Bu məktublar tələbənin vəvəli ixtisas müəllimlərinin nə yazsa yaxşı olar.

Müəllimin tələbəsi bəzən fikirləri tövsiyədə rəsmiləşdirməyə (imza və möhürlə) vəksini tapmalıdır. Xarici universitetə təqdim etməlidir ki, mən bu tələbəni doğrudan tövsiyə edirəm. Daha yüksək tələbə universitetlərinin ixtisas bilikliyinə yoxlanılması üçün həftə imtahanları da təyin edən, tələbənin biliyini birbaşa yoxlamaq üçün skayp müsahibələri keçilirdi. Həmin universitetin fərqli metodika və proseduraları var. Ancaq motivasiya və ortalamada qiymətlərin olması kifayətdir.

- Tələbələrimizin çətinlikləri nədir və nələri etməliyə?

- ?n böyük ç?tinlik?rl? ilk semestr d? rastla??r?q. Macar?stana getdiyimd? ç?tinlik?r ya?ad?m, ç?nk? f?rqli bir mühit? dü?düm. Tam f?rqli bir universitet d?siniz. Günd?lik h?yata al??ma??n?z t?l?b olunur, bir t?r?fd?n d?d?rsi?r ba?lay?r. D?rs prosesind? olan ç?tinlik?r? g?linc?, h?m n?z?ri, h?m d? riyaziyyat v? ya statistika tipli f?nl?rd? problem ya?arana bil?r?n?ngilis dilini bilik?ri kifay?t q?d?r olan t?l?b?l?r q?d?r d? ç?tinlik ç?kmir?r. Lakin magistr t?hsilind?, xüsusil? d? statistika, iqtisadi, biznes yönümlü f?nl?rd? ç?tinlik?r olur. M?s?l?n, h?r hans? bir f?nni keçm?k üçün ?vv?lki baza t?l?b olunur. Az?rbaycanda bu baza kifay?t q?d?r yax?? yarad?lmay?bsa, onda t?l?b? çox ç?tinlik ç?kir. M?s?l?n, b?zi t?l?b?l?r ilk aylarda topla??b o bazanı öz?l?ri yaratmal? olurlar. Ç?nk? c?br v? ya x?tti riyaziyyat sah?sind? baza bilik?ri olmal?d?r ki, statistika f?nnini keç? bil?s?n. Bu cür f?nl?rd? t?l?b?l?r kifay?t q?d?r ç?tinlik ç?kirl?r, dig?r f?nl?rd? is? ingilis dilini bilm?l?ri kifay?t edir.

- Növb?ti h?d?fl?riniz n?dir?

- Uzunmüdd?tl? h?d?fl?r qoyma?? xo?lam?ram, ancaq yax?n bir ild? n? ed? bil?c?yim d?n dan??a bil?r?m. ?sas m?qs?dim odur ki, ixtisas?m üzr? praktik bilik?ri ?ld? edim. Ona gör? h?m t?l?m?k, h?m d? t?hsilimi paralel olaraq davam etdirm?k ist?yir?m. M?qs?dim öz sah?md? kifay?t q?d?r h?m t?crüb?si, h?m d? biliyi olan müt?xəssisi kimi yeti?? bilm?kdir.

- Sizin üçün t?hsild? u?urun sirri n?d?dir?

- M?nc?, t?hsild? u?ur ixtisas?n? sevm?k v? sevdiyiniz ixtisas üzr? bilik?ri daha da geni?l?ndirm?k üçün ça?al??maqdan ibar?tdir. Ç?nk? birincisi, ixtisas? sevm?nd? art?q bu ist?r-ist?m?z h?yat?n?z?n bir parças?na çevrilir. ?ndil?ndiki ??rait d? imkanlar?m?z ?vv?lki n?sil?r? gör?d?çoxdur. Bizim internet resurslar?? tan?d??m?z insanlar, qat?ld??m?z ??b?k?l?r vasit?sil? bu imkanlar?m?z? geni?l?ndirm?k ?anslar?m?z daha çoxdur. Buna gör? d? dey? bil?r?m ki, ilk növb?d?, ixtisas? sevm?k v? sonra da bu yolu q?t etm?k üçün baza laz?md?r. ?xtisasa qar?? sevgi varsa, art?q h?r ?ey? nail olmaq mümkündür.

[“Az?rbaycan mü?llimi” q?zeti](#)